

דרך אל ה'

"הורני ה' דרכך
אהלך באמתך
יחד לבני ליראה שמך"
(תהלים פו, יא)

גליון נא, פרשת פנחס – בין המצרים, תשפ"ד

ה' נתן מצוה בכל דבר כדי שתמיד נחשוב בו

"לא נתנו המצות אלא לצרף בהם את הבריות (מדרש רבה לך לך פמ"ד). נראה שיכוון בזה למי"ש [הרמב"ם שם] בפני"א וז"ל, ודע שמעשה העבודות כאלו כולן כקריאת התורה והתפלה ועשות שאר המצות, אין תכלית כוונתם רק להתלמד ולהתעסק במצות הש"י ולהפנות מעסקי העולם, וכאילו אתה התעסקת בו יתברך ובטלת מכל דבר זולתו כו'. וכתב עליו החכם ר' שם טוב שהרצון בזה שהתכלית לאדם הוא שידבק בש"י כו', ושמעשה כל המצות אין תכלית כוונתן רק להפנות מעסקי העולם ולחשוב תמיד בו.

וסמך דבריו במי"ש לקמן (ספר ד' פי"ז) לא הניח ה' דבר שלא נתן בו מצוה כו'. וכזה יראה ממ"ש ז"ל [ספרי שלח פי' קיז] גבי ריח ניחוח [שמות כט, יח], נחת רוח היא לפני שצויתי ונעשה רצוני, כאילו אין התכלית רק קיום דברו. וכן יראה שזהו שאמר כאן מה איכפת ליה כו', כי גם באיסורי אכילה אין קפידא מצד עצמו, דמאי שנא זה מזה, רק הכוונה שתשתתף בכל דבר המצוה האלהית, ויזהר האדם בה מצד המצוה, כדי שעל ידי זה יקבל שכר על קיום מאמר ה', וגם שע"י זה תהיה מחשבתו דבקה תמיד בש"י."

(יפה תואר בראשית רבה פמ"ד)

מעשי המצוות אמורים להביא את האדם לזכירה תמידית של השי"ת

"ואמרת להם זה האשה אשר תקריבו לה' כבשים בני שנה תמימים שנים ליום עולה תמיד. את הכבש אחד תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים" (כח, ג-ד)

כתב החינוך ז"ל "מצוה תא - מצות תמידין בכל יום. נצטוינו בעבודה זו התמידית שהיא פעמים ביום בזריחת השמש ובנטותו לערב, למען נתעורר מתוך המעשה הזה ונשים כל לבנו וכל מחשבותינו לדבקה בשם ברוך הוא, כאומרי כמה פעמים שהאדם נפעל וטבעו מתעורר לפי עסק מעשהו, ולכן בהיות האדם נכון בטבעו שצריך לתקן לו מזון פעמים ערב ובקר, נצטוה שישים מגמתו ועסקו בעסק עבודת בוראו גם כן שתי פעמים, לבל תהיה עבודת העבד לעצמו יתרה על עבודתו לרבו, וכל זה למה, כדי לעורר רוחו וחפצו תמיד לזכור את בוראו". הרי שהקרבת התמידין היא כדי לעורר את לבנו לזכור את השי"ת תמיד ולהידבק בו.

הנה החינוך כתב כן לגבי מצות הקרבת תמידין, אמנם הרמב"ם (מורה נבוכים ח"ג פנ"א) כתב כן לגבי כל המצוות, ז"ל "ודע שמעשי העבודות האלו כולם, כקריאת התורה, והתפלה, ועשות שאר המצות, אין תכלית כונתם רק להתלמד ולהתעסק במצות הש"י ולהפנות מעסקי העולם, וכאלו אתה התעסקת בו יתעלה ובטלת מכל דבר זולתו, אבל כל אשר תעשה מצוה באברך כמי שיחפור חפירה בקרקע או יחטוב עצים מן היער, מבלי בחינת ענין המעשה ההוא, לא מי שצוה לעשותו ולא מה תכלית כונתו, לא תחשוב שהגעת לתכלית, וכר".

וכתב הגה"צ הרב שמשון פינקוס זצ"ל (שערים בתפלה עמ' קסה) על דברי הרמב"ם ז"ל "מבואר בזה חידוש, שעצם מה שהשי"ת נמצא עם האדם בשעת העבודה יש בזה יותר תכלית מאשר סגולות הנוראות של כל עבודה ומצוה לעצמם. כגון הימצאות האדם עם השי"ת – על ידי הכוונת מחשבתו אליו יתבי בשעת קיום מצות שופר או לולב – יש בזה יותר מעלה ותכלית מעצם הסגולות והכחות שיש בקיום מצוות שופר ולולב עצמן. שכאשר מכוון מחשבתו להשי"ת, הרי ברגע זה מתרומם הוא חוץ מעולמו ונמצא ממש לפני כסא הכבוד בדביקות ובקדושה, ואיכות זו של קדושה עולה על הכל, ואדרבא, כל תכלית העבודה היא רק השגת דביקות זו".

נמצינו למדים חידוש גדול, שתכלית העבודה היא השגת דביקות המחשבה בהשי"ת, ולפי"ז מה מאד נחוץ הוא שיראה האדם שעבודתו מביאה אותו לדביקות זו, ואם רואה הוא שאינו כן, יראה לשנות מה שצריך כדי שתביאנו לזה. ועכ"פ בשעת עשיית המצוות יראה האדם לזכור שהוא מתעסק עמו ית' כביכול ויעשה המצוות עם מחשבה, ולא ח"ו כמצות אנשים מלומדה.

עבודתנו להביא הגאולה – כניסה לעולם של ידיות

איתא בגמ' יומא (ט): "מקדש ראשון מפני מה חרב, מפני שלשה דברים שהיו בו, עבודה זרה וגלוי עריות ושפיכות דמים. אבל מקדש שני שהיו עוסקין בתורה ובמצות וגמילות חסדים מפני מה חרב, מפני שהיתה בו שנאת חנם, ללמדך ששקולה שנאת חנם כנגד שלש עבירות עבודה זרה גלוי עריות ושפיכות דמים". כיון שבית שני חרב מפני שנאת חנם, אי"כ עיקר עבודתנו להביא את הגאולה הוא לעקור שנאת חנם מלבנו ולנטוע בעצמנו אהבה, וז"ל החפץ חיים (ס' אהבת ישראל פ"ב) "והנה אנו מתפללים בתפלותינו ובקשותינו ובפרט בתפלות המוספין לבנין בית המקדש, ומצפים אנו על זה בכל יום ויום, ואין אנו מתבוננים על עיקר העיכוב של בנין בית המקדש. ומה אם היה בכח העון המר הזה של שנאת חנם להחריב את בית מקדשנו אף על פי שהיו אצלם תורה וגמילות חסדים, כל שכן וכל שכן שיש בכחו לגרום שלא יבנה בימינו, אם לא נחזק את עצמנו בכל כחנו לסור מעון זה ולהעביר את השנאה הטמונה בלבנו. ואם לא נתבונן לתקן את אשר קלקלנו, אז נהיה ח"ו נמוקים בגולה, ועוד נהיה נתבעים על כבוד שמים שנתבזה על ידינו במשך גלותנו המרה". וכמובן כדי לתקן החטא אינו מספיק לעקור השנאה מלבנו, אלא עלינו ללכת לקצה השני, לנטוע בלבנו אהבת ה' ואהבת ישראל.

ויש להבין מ"ט באמת חמורה עון שנאת חנם כ"כ. ונראה בס"ד שהתשובה לזה טמונה בגמ' מנחות (נג). "יבא ידיד בן ידיד ויבנה ידיד לידיד בחלקו של ידיד ויתכפרו בו ידידים, יבא ידיד זה שלמה המלך (שנקרא 'ידידיה'), בן ידיד זה אברהם דכתיב מה לידידי בביתי, ויבנה ידיד זה בית המקדש דכתיב מה ידיות משכנותיך, לידיד זה הקדוש ברוך הוא דכתיב אשירה נא לידידי, בחלקו של ידיד זה בנימין שנאמר לבנימין אמר ידיד ה' ישכן לבטח עליו, ויתכפרו בו ידידים אלו ישראל דכתיב נתתי את ידיות נפשי בכף אויביה". וכי ע"ז העלי שור (ח"ב עמ' פג ותרלז) ז"ל "התורה היא עולם של ידיות. לתוך עולם הידיות הזה נולד יהודי – עולם של קירבת הדעת בין ישראל ובין אביהם שבשמים שיסדו אאע"ה ושמצא את ביטויו הנגלה בבית המקדש. על ידיות זאת נכרתה ברית המילה וברית התורה. כל המצוות כולן מיוסדות על ידיות או מביאות לידידות, בין אדם למקום ובין אדם לחבירו. התורה"ק הושיבה אותנו בתוך עולם שכולו ידיות, בינינו ובין הבורא, ובינינו לבין עצמנו. זהו בנין אב לכל עבודת ה' ולהבנת כל ענין הכלל ישראל: **עולם הידיות!**"

לפי"ז חומר עון שנאת חנם מובן בפשיטות; הרי כל ענין כלל ישראל והתורה הוא עולם של ידיות, וביטויו הנגלה של זה הוא בבית המקדש, ומי שיש בתוכו שנאת חנם הוא ההיפך של זה, ואיך לא יחרב הבית המקדש?

אכן שנאה מושרשת עמוק בתוך האדם, והיא אחת משמות היצר הרע: "איזהו אל זר שיש בגופו של אדם, זה יצר הרע". "היצר הוא אל זר באדם; הדברים כפשוטם: יצה"ר הוא כח של זרות באדם, על דרך שנאמר במשלי 'הפכפך דרך איש וזר' (כא, ח) – 'זה עשו שעשה עצמו זר למילה ולמצוות' (ילקוט). אם הוא משתלט על האדם, הוא נעשה זר לעצמו, זר לזולתו וזר לבוראו. כח נורא הוא, האל זר, ההופך את האדם להיות זר לעצמו, לזולתו ולבוראו – זר ממש, בלי רגש, בלי הבנה, בלי קשר, בלי אהבה!" (עלי שור ח"ב עמ' פב)

אבל עלינו מוטל לפתוח את לבנו אל הזולת, ולאחוב את השי"ת, את בני ישראל, ואת התורה. ואין השי"ת מבקש מאתנו דבר שמחוצה לנו, אלא רק להוציא כחות הטמונות בקרבנו: כל ישראל הם רחמנים, ביישנים וגומלי חסדים (יבמות עט.), ורחמנות היא פתיחת הלב להרגשת הזולת, שעל ידה יתכן קרבה ואהבה, וגם גמילות חסד נובעת מאהבת הזולת (רש"י ברכות ח. ד"ה פדה בשלום).

אהבת ישראל באה מאהבת ה'

"וכבר בארנו בפרק משה קבל כי דבר זה שאוהב הבריות הוא אהבת השם יתב' גם כן, כי מי שאוהב את אחד אוהב כל מעשה ידיו אשר עשה ופעל, ולפיכך כאשר אוהב את השם ית' אי אפשר שלא יאהב את ברואיו ואם הוא שונא הבריות אי אפשר שיאהב השם ית' אשר בראם. וכן כבוד חבירו אשר נברא בצלם אלהים נחשב כבוד המקום, וכמו שבארנו למעלה באריכות בנתיב גמילות חסדים אצל כבוד אורחים שנחשב זה כמו הקבלת פני שכניה וכמו שבארנו."

(מהר"ל נתיב אהבת ריע פ"א)

"בפסוק 'ואהבת את ידו"ד אלהיך' (דברים ו, ה), ארבע עשרה אותיות, וכן בפסוק 'ואהבת לרעך כמוך', ארבע עשרה אותיות, רק בפסוק 'ואהבת את ה' אלהיך' - 'אתי' מיותר, זה היתור בא לרבות תלמידי חכמים, כמו 'את ידו"ד אלהיך תירא' (דברים ו, ג), לרבות תלמידי חכמים (פסחים כב ב), כן 'ואהבת את ה' אלהיך', לרבות תלמידי חכמים, להוסיף להם אהבה וחיבה יתירה. והנה שני י"ד אלו, רומזים ל'יד' ימין וליד' שמאל, יד ימין לאהבת הקדוש ברוך הוא, ויד שמאל לאהבת רעך כמותך, [ו]באלו שתי הידים יעשה החיבוק והאהבה.

עוד בוא ואראך, כי אהבת רעך משתלב עם אהבת הקדוש ברוך הוא, כי גודל חיוב אהבת הרע הוא לכבוד אהבת הקדוש ברוך הוא, דהיינו שיזכור שהוא עשוי בצלם ובדמות עליון, וחלק הנשמה שבו היא חלק אלוה ממעל, ועל כן נקראים אנחנו 'כנסת ישראל', כי כולנו מכוונסים ומתייחדים בסוד אחדותו יתברך."

(של"ה שער האותיות אות ב"י ב')

**הארות, הערות,
ותרומות יתקבלו בברכה
053-312-9427**